

Utkast per 16. mars – Jan Tore LM Prinsippogram

Sjekkes mot fremføring.

Kjære landsmøte, kjære Høyre-venner.

Denne helgen skal vi vedta et nytt prinsippogram.
Forrige gang vi gjorde det var i 2008, altså for 11 år siden.

Så kan man spørre: Trenger vi egentlig å vedta et nytt prinsippogram?
Trenger vi et prinsippogram overhodet?

Er det ikke den praktiske politikken, den vi gjennomfører hver dag i regjering og i kommunene, som teller?

Handler ikke politikk om å løse konkrete problemer som folk opplever i sin hverdag?

Handler ikke politikk om å skape flere jobber, om at elevene skal lære mer på skolen, om at pasientene skal få raskere og bedre behandling?

Jo, selvsagt.

Politikken vår viser hvor vi går, mens prinsippene våre skal vise hvor vi står og verdiene våre viser hvor vi skal.

Jan P. Syse sammenliknet verdiene med stjernene. Og viste til at; *«De gamle sjømenn styrte etter stjernene – ikke for å komme dit, men for å holde stø kurs.»*

Prinsippene er et ankerfeste i et samfunn der endringene skjer stadig raskere.

Og hvis vi tenker på hvordan vår egen hverdag var for elleve år siden, så er det jammen mye som har forandret seg.

- Papiravisen hadde sin naturlige plass ved frokostbordet.
- Familiene samlet seg rundt lineær-TV, med Dagsrevyen og gullrekka på fredag kveld som naturlige høydepunkter.
- Elbil var for spesielt interesserte, og het Think eller Buddy.
- Facebook var et sted der unge la ut bilder fra helgens fest.

- Den kalde krigen var noe elever leste om i historiebøkene, og vi trodde det liberale demokratiet hadde seiret en gang for alle.

Om vi i 2008 skulle spådd hvordan Norge ville se ut i 2019, hadde vi garantert tatt feil. Vi er på mange måter et annerledes samfunn, på godt og vondt.

Men verdiene våre står seg også i møte med nye utfordringer og nye muligheter. De trenger ikke finnes opp på ny.

Jeg vil faktisk hevde at behovet for Høyres liberale og konservative verdier er større enn noen gang.

Ta for eksempel hvordan en ny medievirkelighet har endret samfunnsdebatten.

Tidligere kunne vi forholde oss til redaktørstyrte medier, enten det var papiraviser, radio eller TV.

Det var tydelig hvem som stod ansvarlig for innholdet, vi kunne stole på, ja i hvert fall langt på vei at det var basert på fakta – selv om vi selvfølgelig kunne være uenig i vinklingen.

I dag møter vi en kontinuerlig strøm av informasjon gjennom nyhetsfeeden vår i sosiale medier. Den er skreddersydd for hver enkelt, men vi vet ikke nøyaktig hvordan utvelgelsen skjer.

Nyheter fra redaktørstyrte medier sauses sammen med innhold fra nettsider, podkaster og annet uten et tydelig redaktøransvar.

I stadig flere tilfeller utsettes vi for bevisst feilinformasjon eller falske nyheter. "Lik og del"-kulturen gjør at både informasjon og desinformasjon kan spres lynraskt.

En svensk forskningsrapport slo fast at en av tre nyhetsartikler om det svenske valget i fjor høst kom fra nettsider som med viten og vilje spredde desinformasjon og falske nyheter.

Denne utviklingen kan svekke tilliten i samfunnet vårt, og utfordrer i ytterste konsekvens demokratiet.

Hvis vi ikke kan stole på nyhetene, hvorfor skal vi stole på journalister eller på politikere?

Hvordan skal vi som velgere kunne ta informerte valg dersom vi ikke vet hva som er riktig og hva som er galt?

Det hjelper jo ikke å forby falske nyheter. Nye reguleringer løser ikke nødvendigvis utfordringene. Og når politiske reguleringer rett og slett ikke virker så blir politikere på venstresiden rådville.

Men i Høyre vet vi at den aller sterkeste kraften i kampen for å bevare tillit, samhold og demokrati er bevisste, kritiske og selvstendige borgere.

Mennesker som i fellesskap utgjør sivilsamfunnet.

Vi vet også at det er noen viktige forutsetninger for selvstendige borgere og et sterkt sivilsamfunn:

- Den første forutsetningen er at mennesker vises tillit og gis frihet. Da utvikles også vår evne til å ta ansvar, for oss selv og for andre.
- Den andre forutsetningen er at makten, både den politiske og økonomiske, ikke samles hos få, men at den spres på mange og plasseres så nær den enkelte, familien og lokalsamfunnet som mulig.
- Den tredje forutsetningen er kunnskap. Kunnskap hjelper oss med å navigere i strømmen av mer og mindre pålitelig informasjon. Den hjelper oss å reflektere kritisk, og til å stille de riktige spørsmålene.

Og, kjære venner, det er nettopp disse verdiene som er Høyres verdier: Tillit, frihet, ansvar og maktspredning. Et samfunn som skapes og utvikles nedenfra, verdier som skaper sterke fellesskap.

Et annet trekk ved samfunnsdebatten er at det har blitt lettere å spre hatefulle ytringer og å mobbe på nett.

Dessverre har det blitt dagligdags å stemple andre som landsforrædere og quislinger. Og hver dag opplever mange, ikke minst barn og unge, hets og nedsettende kommentarer på nett.

Det er lettere å sitte hjemme foran PC-skjermen, eller på bussen med smarttelefon og sende av gårde slike kommentarer, enn å formidle dem ansikt til ansikt eller via et leserbrev i lokalavisen.

I Høyre er vi tydelige på at et sterkt vern av ytringsfriheten er en forutsetning for et levende demokrati. Vi skal stå i første rekke i kampen for en åpen og fri samfunnsdebatt.

Vi må tåle å utsettes for ytringer vi er sterkt uenig i. Vi må tåle ytringer som provoserer oss.

Demokratiet er avhengig av at vi klarer å prate sammen, spesielt om de vanskelige tingene.

Vi må ikke, og kan ikke akseptere at polarisering og hat undergraver demokratiet vårt.

Vi kan ikke akseptere at unge mennesker ødelegger hverandre gjennom hets og mobbing på nett.

Vi har alle et ansvar for å ta til motmæle, stille de kritiske spørsmålene og vise at det ikke er de ekstreme, men de moderate løsningene som fremmer et samfunn bygget på tillit og samhold.

Vi kan ikke forby ytringer vi ikke liker.

Men som politikere, som foreldre og som medmennesker skal vi aldri akseptere at unge og nye stemmer i samfunnsdebatten trues eller skremmes til taushet.

Kjære Høyre-venner. Som liberalkonservative ønsker vi en sterk stat, som sikrer grunnleggende trygghet og velferd for innbyggerne. Samtidig vet vi at samfunnet er mer enn staten.

Der politisk styring og regulering kommer til kort, der venstresiden har gått tomme for virkemidler, ja der vet vi at vi har sterke krefter å mobilisere - i enkeltmennesket, i lokalmiljøene, i det sivile samfunnet.

Derfor må det også settes grenser for politikk.

Vi tror nemlig på at et bærekraftig velferdssamfunn, det bygges nedenfra.

Den troen er jeg glad for at vi deler med våre regjeringspartnere i Kristelig Folkeparti, i Venstre og i Fremskrittspartiet.

Granavolden-plattformen er tydelig på at vi vil gi enkeltmennesker, familier og lokalsamfunn mulighet til å styre sin egen hverdag, og til å forme sin egen fremtid.

"Dette er bare honnørord", vil noen si. "Dette er selvfølgeligheter som alle vil være enig i", kan andre påstå.

Men det handler i virkeligheten om grunnleggende ulikt syn på hva som er politikken utgangspunkt. Det handler om helt reell uenighet om hva som er politikernes rolle og oppgave.

Vi ser gang på gang at politikere på venstresiden fremmer forslag som vil svekke lokalsamfunnenes handlingsfrihet. Forslag som uttrykker mistro til lokale folkevalgte og til lokale beslutninger.

Når Arbeiderpartiet snakker om fellesskap, så høres det ut som de egentlig mener staten. Og der vi snakker om brukeren, snakker de om systemet.

I Høyre vet vi at ideer, skaperkraft og løsninger oppstår i den lokale bedriften, i lag og foreninger eller på den enkelte skole.

Derfor vil vi gi mer tillit og mer ansvar, ikke mindre. Vi vil styrke selveierdemokratiet og ha respekt for eiendomsretten.

Kjære landsmøte.

Bærekraft er et sentralt begrep, både i Høyres prinsippprogram og i Granavolden-plattformen.

Det er ikke tilfeldig. Bærekraft handler om å ta forvalteransvaret på alvor.

- Det betyr at vi må bekjempe klimaendringene og forvalte naturen og miljøet slik at også kommende generasjoner kan nyte godt av den slik vi gjør.
- Det betyr at vi må forvalte økonomien slik at vi sikrer bærekraften i velferdsordningene våre.
- Og det betyr at vi må hegne om grunnleggende verdier i det norske samfunnet som tillit, samhold og små forskjeller mellom folk.

Det siste er det vi har kalt *sosial bærekraft*.

De felles verdiene som har utviklet seg i det norske samfunnet og som utgjør selve grunnmuren vår.

Alle vet at dersom grunnmuren til et hus begynner å forvitne, så er risikoen stor for at hele huset raser sammen.

Derfor må grunnmuren vedlikeholdes godt. Sprekkene må tettes. Vi må være oppmerksomme på utviklingstrekk som kan sette våre felles verdier under press.

En ting som bekymrer og opptar meg er at for mange faller utenfor.

Noen fordi de av ulike grunner ikke har fullført en utdanning.

Noen fordi de mangler grunnleggende norskkunnskaper.

Noen fordi de sliter med rus eller psykiske helseutfordringer.

Andre fordi de ikke har den kompetansen som kreves i det moderne arbeidslivet.

En av de viktigste oppgavene vi har som samfunn er å sørge for at alle får muligheter.

Muligheter til å skaffe seg de ferdighetene og den kunnskapen som gjør at de blir inkludert i samfunnet og i arbeidslivet - enten du nettopp har kommet til Norge, eller om du har bodd her lenge.

Dette, kjære landsmøte, er vårt viktigste svar på hva det er å være et moderne liberalt-konservativt parti: Vi skal investere i mennesker slik at flere kan leve selvstendige liv, slik at flere kan delta og bidra.

Vi skal ha en skole med muligheter for alle. En skole hvor det er talent, interesse og innsats som avgjør, ikke om du er gutt eller jente, om foreldrene dine er født i Somalia eller Norge, om de har kort eller lang utdannelse, eller om du bor i Vardø eller Oslo.

Vi skal bekjempe forskjeller som elevene ikke kan gjøre noe med. Vi må løfte de som blir hengende etter, og skape en skole hvor alle opplever mestring og læring.

Det innebærer at vi også må stille krav og ha tydelige forventninger. Det at jeg forventer noe av deg, betyr at jeg bryr meg om deg. Det betyr at jeg har tro på at du kan få det til.

Muligheter, tillit, ansvar og forventninger er ulike sider av samme sak:

Troen på enkeltmennesket og på det som bor i hver og en av oss.

Vi er nødt til å lykkes med den oppgaven. Fordi inkludering i samfunn og arbeidsliv er nøkkelen til å bevare små forskjeller mellom folk. Og fordi det er nøkkelen til å ta vare på den gjensidige tilliten til hverandre som er med på å gjøre Norge til et godt samfunn.

En annen ting som bekymrer meg er globale utviklingstrekk som økende polarisering, økt spenning og mer proteksjonisme.

Det internasjonale ordskiftet har blitt hardere. Tilliten mellom makthavere og befolkning er svekket mange steder.

Land trekker seg fra internasjonale avtaler og samarbeid. Og igjen bygges det tollmurer og utkjemper handelskriger.

I år er det 30 år siden Berlin-muren falt. For oss som opplevde det er minnene fortsatt sterke. Gleden, optimismen og fremtidsstroen var enorm.

Men i 2019 er det dessverre åpenbart at kampen for det liberale demokratiet, for frihet og åpenhet, ikke er vunnet en gang for alle.

Den kampen må kjempes hver eneste dag.

Som et lite land med en åpen økonomi, er Norge tjent med frihandel, forpliktende samarbeid og stabilitet.

Når de globale utfordringene blir større, må løsningen være mer samarbeid, ikke mer alenegang.

Der andre bygger murer, skal vi bidra til å bygge samhold.

Høyre har vært og skal fortsatt være varme forsvarere av forpliktende samarbeid i Europa.

Norge hører hjemme i det europeiske fellesskapet, der vi deler verdigrunnlag og felles demokratiske, økonomiske og kulturelle tradisjoner.

EØS-avtalen har tjent oss godt, og det er viktigere enn noen gang å forsvare den tilgangen den gir til EUs indre marked.

Derfor er det grunn til bekymring at EØS-avtalen nå settes under økende press.

Men EØS-avtalen har klare mangler og svakheter. Og Høyre vingler ikke i Europa-politikken.

La det ikke være noen tvil: Høyre mener fortsatt at Norge på sikt bør søke full innflytelse og full deltagelse i det europeiske fellesskapet.

Kjære alle sammen.

Det har vært et stort privilegium å få lede arbeidet med Høyres prinsippprogram. Jeg vil benytte anledningen til å takke komiteen, programrådet, våre dyktige rådgivere og alle som har bidratt med forslag og innspill underveis.

Høyre skal være et gjenkjennelig parti. Vår metode er ikke radikale endringer. Den er å forandre for å bevare. Det preger også prinsippprogrammet.

Samtidig skal vi være et tydelig parti.

Vi skal alltid stå i fremste rekke for å forsvare de verdiene vi mener er grunnleggende for skape et godt samfunn:

Tillit og respekt for enkeltmennesket, frihet under ansvar, mangfold og toleranse, valgfrihet, retten til eiendom, maktspredning og ytringsfrihet.

Vår plikt og Høyres rolle er å ivareta og videreutvikle samfunnet for fremtidige generasjoner.

Vår plikt og Høyres rolle er å bidra til at Norge fortsatt skal være et godt land å bo og arbeide i – et land hvor vi investerer mer i menneskene, et land med muligheter for alle.

Vår plikt og Høyres rolle er å skape et bærekraftig velferdssamfunn.

Tusen takk for meg.